

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ നവമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ നവമഃ സർഗഃ ॥

കുബ്ജായാഃ കുചക്രേണ കൈകേയ്യാഃ കോപഭവനേ പ്രവേശഃ

ഏവമുക്താ തു കൈകേയീ
ക്രോധേന ജ്വലിതാനനാ |
ദീർഘമുഷ്ണം വിനിഃശ്വസ്യ
മന്മരാമിദമബ്രവീത് || 2.9.1 ||

അദ്യ രാമമിതഃ ക്ഷിപ്രം
വനം പ്രസ്ഥാപയാമ്യഹം |
യൗവരാജ്യേന ഭരതം
ക്ഷിപ്രമദ്യാഭിഷേചയേ || 2.9.2 ||

ഇദം ത്വിദാനീം സമ്പശ്യ
കേനോപായേന സാധയേ |
ഭരതഃ പ്രാപ്തനുയാദ് രാജ്യം
ന തു രാമഃ കഥഞ്ചന || 2.9.3 ||

ഏവമുക്താ തു സാ ദേവ്യാ
മന്മരാ പാപദർശിനീ |
രാമാർഥമുപഹിംസന്തീ
കൈകേയീമിദമബ്രവീത് || 2.9.4 ||

ഹന്തേദാനീം പ്രപശ്യ ത്വം
 കൈകേയി ശ്രൂയതാം വചഃ |
 യഥാ തേ ഭരതോ രാജ്യം
 പുത്രഃ പ്രാപ്സ്യതി കേവലം || 2.9.5 ||

കിം ന സ്മരസി കൈകേയി
 സ്മരന്തീ വാ നിഗൂഹസേ |
 യദുച്യമാനമാത്മാർഥം
 മത്തസ്ത്വം ശ്രോതുമിച്ഛസി || 2.9.6 ||

മയോച്യമാനം യദി തേ
 ശ്രോതും ഹന്തോ വിലാസിനി |
 ശ്രൂയതാമഭിധാസ്യാമി
 ശ്രുത്വാ ചൈതദ് വിധീയതാം || 2.9.7 ||

ശ്രുത്വൈവം വചനം തസ്യ
 മന്മരായാസ്തു കൈകേയി |
 കിഞ്ചിദുത്ഥായ ശയനാത്
 സ്വാസ്തീർണാദിദമബ്രവീത് || 2.9.8 ||

കഥയസ്വ മമോപായം
 കേനോപായേന മന്മരേ |
 ഭരതഃ പ്രാപ്നുയാദ് രാജ്യം
 ന തു രാമഃ കഥഞ്ചന || 2.9.9 ||

ഏവമുക്താ തദാ ദേവ്യാ
 മന്മരാ പാപദർശിനീ |
 രാമാർഥമുപഹിംസന്തീ
 കൈകേയിമിദമബ്രവീത് || 2.9.10 ||

പുരാ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ
 സഹ രാജർഷിഭിഃ പതിഃ |
 അഗച്ഛത് ത്യാമുപാദായ
 ദേവരാജസ്യ സാഹ്യകൃത് || 2.9.11 ||

ദിശമാസ്ഥായ കൈകേയി
 ദക്ഷിണാം ദണ്ഡകാൻ പ്രതി |
 വൈജയന്തമിതി വ്യാതം
 പുരം യത്ര തിമിധ്വജഃ || 2.9.12 ||

സ ശംബര ഇതി വ്യാതഃ
 ശതമായോ മഹാസുരഃ |
 ദദൗ ശക്രസ്യ സംഗ്രാമം
 ദേവസംഘൈരനിർജിതഃ || 2.9.13 ||

തസ്മിൻ മഹതി സംഗ്രാമേ
 പുരുഷാൻ ക്ഷതവിക്ഷതാൻ |
 രാത്രൗ പ്രസുപ്താൻ ഘ്നന്തി സ്മ
 തരസാപാസ്യ രാക്ഷസാഃ || 2.9.14 ||

തത്രാകരോൻമഹായുദ്ധം
 രാജാ ദശരഥസ്തദാ |
 അസുരൈശ്ച മഹാബാഹുഃ
 ശസ്ത്രൈശ്ച ശക്ലീകൃതഃ || 2.9.15 ||

അപവാഹ്യ ത്വയാ ദേവി
 സംഗ്രാമാനഷ്ടചേതനഃ |
 തത്രാപി വിക്ഷതഃ ശസ്ത്രൈഃ
 പതിസ്തേ രക്ഷിതസ്ത്വയാ || 2.9.16 ||

തുഷ്ടേന തേന ദത്തൗ തേ
 ദ്വൗ വരൗ ശുഭദർശനേ |
 സ ത്വയോക്തഃ പതിർദേവി
 യദേച്ഛേതം തദാ വരം || 2.9.17 ||

ഗൃഹ്ണീയാം തു തദാ ഭർത -
 സ്തഥേത്യുക്തം മഹാത്മനാ |
 അനഭിജ്ഞാ ഹൃഹം ദേവി
 ത്വയൈവ കഥിതം പുരാ || 2.9.18 ||

കഥൈഷാ തവ തു സ്നേഹാ -
 ന്മനസാ ധാർയതേ മയാ |
 രാമാഭിഷേകസംഭാരാ -
 ന്നിഗൃഹ്യ വിനിവർതയ || 2.9.19 ||

തൗ ച യാചന്വ ഭർതാരം
 ഭരതസ്യാഭിഷേചനം |
 പ്രവ്രാജനം ച രാമസ്യ
 വർഷാണി ച ചതുർദശ || 2.9.20 ||

ചതുർദശ ഹി വർഷാണി
 രാമേ പ്രവ്രാജിതേ വനം |
 പ്രജാഭാവഗതസ്നേഹഃ
 സ്ഥിരഃ പുത്രോ ഭവിഷ്യതി || 2.9.21 ||

ക്രോധാഗാരം പ്രവിശ്യാദ്യ
 ക്രുദ്ധേവാശ്വപതേഃ സുതേ |
 ശേഷ്യാനന്തർഹിതായാം ത്വം
 ഭൂമൗ മലിനവാസിനീ || 2.9.22 ||

മാ സ്തൈനം പ്രത്യുദീക്ഷമാ
 മാ ചൈനമഭിഭാഷമാഃ |
 രുദന്തീ പാർഥിവം ദൃഷ്ട്വാ
 ജഗത്യാം ശോകലാലസാ || 2.9.23 ||

ദധിതാ ത്വം സദാ ഭർതു -
 രത്ര മേ നാസ്തി സംശയഃ |
 ത്വത്കൃതേ ച മഹാരാജോ
 വിശേഷി ഹുതാശനം || 2.9.24 ||

ന ത്വാം ക്രോധയിതും ശക്തോ
 ന ക്രുദ്ധാം പ്രത്യുദീക്ഷിതും |
 തവ പ്രിയാർഥം രാജാ തു
 പ്രാണാനപി പരിത്യജേത് || 2.9.25 ||

ന ഹൃതിക്രമിതും ശക്ത -
 സ്തവ വാക്യം മഹീപതിഃ |
 മന്ദസ്വഭാവേ ബുധസ്വ
 സൗഭാഗ്യബലമാത്മനഃ || 2.9.26 ||

മണിമുക്താസുവർണാനി
 രത്താനി വിവിധാനി ച |
 ദദ്യാദ് ദശരഥോ രാജാ
 മാ സ്ഥ തേഷു മനഃ കൃഥാഃ || 2.9.27 ||

യൗ തൗ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ
 വരൗ ദശരഥോ ദദൗ |
 തൗ സ്ഥാരയ മഹാഭാഗേ
 സോഽർഥോ ന ത്വാ ക്രമേദതി || 2.9.28 ||

യദാ തു തേ വരം ദദ്യാത്
 സ്വയമുത്ഥാപ്യ രാഘവഃ |
 വ്യവസ്ഥാപ്യ മഹാരാജം
 ത്വമിമം വൃണുയാ വരം || 2.9.29 ||

രാമപ്രവ്രജനം ദൂരം
 നവ വർഷാണി പഞ്ച ച |
 ഭരതഃ ക്രിയതാം രാജാ
 പൃഥിവ്യാം പാർഥിവർഷഭ || 2.9.30 ||

ചതുർദശ ഹി വർഷാണി
 രാമേ പ്രവ്രാജിതേ വനം |
 രൂഢശ്ച കൃതമൂലശ്ച
 ശേഷം സ്ഥാസ്യതി തേ സുതഃ || 2.9.31 ||

രാമപ്രവ്രാജനം ചൈവ
 ദേവി യാചസ്യ തം വരം |
 ഏവം സേത്സ്യന്തി പുത്രസ്യ
 സർവാർമാസ്തവ കാമിനി || 2.9.32 ||

ഏവം പ്രവ്രാജിതശ്ചൈവ
 രാമോഽരാമോ ഭവിഷ്യതി |
 ഭരതശ്ച ഗതാമിത്ര -
 സ്തവ രാജാ ഭവിഷ്യതി || 2.9.33 ||

യേന കാലേന രാമശ്ച
 വനാത് പ്രത്യാഗമിഷ്യതി |
 അന്തർബഹിശ്ച പുത്രസ്തേ
 കൃതമൂലോ ഭവിഷ്യതി || 2.9.34 ||

സംഗൃഹീതമനുഷ്യശ്ച
 സുഹൃദ്ഭിഃ സാകമാത്മവാൻ |
 പ്രാപ്തകാലം നു മന്യേഹം
 രാജാനം വീതസാധുസാ || 2.9.35 ||

രാമാഭിഷേകസങ്കൽപാ -
 നിഗൃഹ്യ വിനിവർതയ |
 അനർഥമർഥരൂപേണ
 ഗ്രാഹിതാ സാ തതസ്തയാ || 2.9.36 ||

ഹൃഷ്ടാ പ്രതീതാ കൈകേയീ
 മന്മരാമിദമബ്രവീത് |
 സാ ഹി വാക്യേന കുബ്ജായാഃ
 കിശോരീവോത്പഥം ഗതാ || 2.9.37 ||

കൈകേയീ വിസ്മയം പ്രാപ്യ
 പരം പരമദർശനാ |
 പ്രജ്ഞാം തേ നാവജാനാമി
 ശ്രേഷ്ഠേ ശ്രേഷ്ഠാഭിധായിനി || 2.9.38 ||

പൃഥിവ്യാമസി കുബ്ജാനാ -
 മുത്തമാ ബുദ്ധിനിശ്ചയേ |
 ത്വമേവ തു മമാർഥേഷു
 നിത്യയുക്താ ഹിതൈഷിണീ || 2.9.39 ||

നാഹം സമവബുദ്ധ്യയം
 കുബ്ജേ രാജ്ഞശ്ചികീർഷിതം |
 സന്തി ദുഃസംസ്ഥിതാഃ കുബ്ജാ
 വക്രാഃ പരമപാപികാഃ || 2.9.40 ||

ത്വം പദ്മമിവ വാതേന
 സന്നതാ പ്രിയദർശനാ |
 ഉരസ്തേഭിനിവിഷ്ടം വൈ
 യാവത് സ്കന്ധാത് സമുന്നതം || 2.9.41 ||

അധസ്താച്ഛാദരം ശാന്തം
 സുനാഭമിവ ലജ്ജിതം |
 പ്രതിപൂർണ്ണം ച ജഘനം
 സുപീനൗ ച പയോധരൗ || 2.9.42 ||

വിമലേന്ദുസമം വക്ത്ര -
 മഹോ രാജസി മന്മരേ |
 ജഘനം തവ നിർമുഷ്ടം
 രശനാദാമഭൂഷിതം || 2.9.43 ||

ജംഘേ ഭൃശമുപന്യസ്തേ
 പാദൗ ച വ്യായതാവുഭൗ |
 ത്വമായതാഭ്യാം സകൃമിഭ്യാം
 മന്മരേ ക്ഷൗമവാസിനീ || 2.9.44 ||

അഗ്രതോ മമ ഗച്ഛന്തീ
 രാജസ്യേതിവ ശോഭനേ |
 ആസൻ യാഃ ശംബരേ മായാഃ
 സഹസ്രമസുരാധിപേ || 2.9.45 ||

ഹൃദയേ തേ നിവിഷ്ടാസ്താ
 ഭൂയശ്ചാന്യാഃ സഹസ്രശഃ |
 തദേവ സ്ഥഗു യദ് ദീർഘം
 രഥഘോണമിവായതം || 2.9.46 ||

മതയഃ ക്ഷത്രവിദ്യാശ്ച
 മായാശ്ചാത്ര വസന്തി തേ |
 അത്ര തേഹം പ്രമോക്ഷ്യാമി
 മാലാം കുബ്ജേ ഹിരൺമയീം || 2.9.47 ||

അഭിഷിക്തേ ച ഭരതേ
 രാഘവേ ച വനം ഗതേ |
 ജാത്യേന ച സുവർണേന
 സുനിഷ്ടപ്തേന സുന്ദരി || 2.9.48 ||

ലബ്ധാർഥാ ച പ്രതീതാ ച
 ലേപയിഷ്യാമി തേ സ്ഥഗു |
 മുഖേ ച തിലകം ചിത്രം
 ജാതരൂപമയം ശുഭം || 2.9.49 ||

കാരയിഷ്യാമി തേ കുബ്ജേ
 ശുഭാൻയാഭരണാനി ച |
 പരിധായ ശുഭേ വസ്ത്രേ
 ദേവതേവ ചരിഷ്യസി || 2.9.50 ||

ചന്ദ്രമാഹ്വയമാനേന
 മുഖേനാപ്രതിമാനനാ |
 ഗമിഷ്യസി ഗതിം മുഖ്യാം
 ഗർവയന്തീ ദ്വിഷജ്ജനേ || 2.9.51 ||

തവാപി കുബ്ജാഃ കുബ്ജായാഃ
 സർവാഭരണഭൂഷിതാഃ |
 പാദൗ പരിചരിഷ്യന്തി
 യഥൈവ ത്വം സദാ മമ || 2.9.52 ||

ഇതി പ്രശസ്യമാനാ സാ
 കൈകേയിമിദമബ്രവീത് |
 ശയാനാം ശയനേ ശുഭ്രേ
 വേദ്യാമഗ്നിശിഖാമിവ || 2.9.53 ||

ഗതോദകേ സേതുബന്ധോ
 ന കൽയാണി വിധീയതേ |
 ഉത്തിഷ്ഠ കുരു കൽയാണം
 രാജാനമനുദർശയ || 2.9.54 ||

തഥാ പ്രോത്സാഹിതാ ദേവീ
 ഗത്വാ മന്ഥരയാ സഹ |
 ക്രോധാഗാരം വിശാലാക്ഷീ
 സൗഭാഗ്യമദഗർഭിതാ || 2.9.55 ||

അനേകശതസാഹസ്രം
 മുക്താഹാരം വരാംഗനാ |
 അവമുച്യ വരാർഹാണി
 ശുഭാന്യോഭരണാനി ച || 2.9.56 ||

തദാ ഹേമോപമാ തത്ര
 കുബ്ജാവാക്യവശംഗതാ |
 സംവിശ്യ ഭൂമൗ കൈകേയി
 മന്ഥരാമിദമബ്രവീത് || 2.9.57 ||

ഇഹ വാ മാം മൃതാം കുബ്ജേ
 നൃപായാവേദയിഷ്യസി |
 വനം തു രാഘവേ പ്രാപ്തേ
 ഭരതഃ പ്രാപ്സ്യതേ ക്ഷിതിം || 2.9.58 ||

സുവർണേന ന മേ ഹൃർമോ
 ന രന്തൈർന ച ഭോജനൈഃ |
 ഏഷ മേ ജീവിതസ്യാനോ
 രാമോ യദ്യദിഷിച്യതേ || 2.9.59 ||

അഥോ പുനസ്താം മഹിഷീം മഹീക്ഷിതോ
 വചോഭിരത്യർഥമഹാപരാക്രമൈഃ |
 ഉവാച കുബ്ജാ ഭരതസ്യ മാതരം
 ഹിതം വചോ രാമമുപേത്യ ചാഹിതം || 2.9.60 ||

പ്രപത്സ്യതേ രാജ്യമിദം ഹി രാഘവോ
 യദി ധ്രുവം ത്വം സസുതാ ച തപ്സ്യസേ |
 തതോ ഹി കൽയാണി യതസ്യ തത് തഥാ
 യഥാ സുതസ്തേ ഭരതോദിഷേക്ഷ്യതേ || 2.9.61 ||

തഥാതിവിധാ മഹിഷീതി കുബ്ജയാ
 സമാഹതാ വാഗിഷുഭിർമുഹൂർമുഹൂഃ |
 വിധായ ഹസ്തൗ ഹൃദയേതിവിസ്ഥിതാ
 ശശംസ കുബ്ജാം കുപിതാ പുനഃ പുനഃ || 2.9.62 ||

യമസ്യ വാ മാം വിഷയം ഗതാമിതോ
 നിശമ്യ കുബ്ജേ പ്രതിവേദയിഷ്യസി |
 വനം ഗതേ വാ സുചിരായ രാഘവേ
 സമൃദ്ധകാമോ ഭരതോ ഭവിഷ്യതി || 2.9.63 ||

അഹം ഹി നൈവാസ്തരണാനി ന സ്രജോ
 ന ചന്ദനം നാഞ്ജനപാനഭോജനം |
 ന കിഞ്ചിദിച്ഛാമി ന ചേഹ ജീവനം
 ന ചേദിതോ ഗച്ഛതി രാഘവോ വനം || 2.9.64 ||

അഥൈവമുക്ത്വാ വചനം സുദാരുണം
 നിധായ സർവാഭരണാനി ഭാമിനീ |
 അസംസ്കൃതാമാസ്തരണേന മേദിനീം
 തദാധിശിശ്യേ പതിതേവ കിന്നരീ || 2.9.65 ||

ഉദീർണ്ണസംരംഭതമോവൃതാനനാ
 തദാവമുക്തോത്തമമാൽയഭൂഷണാ |
 നരേന്ദ്രപത്നീ വിമനാ ബഭൂവ സാ
 തമോവൃതാ ദ്യൗരിവ മഗ്നതാരകാ || 2.9.66 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ നവമഃ സർഗഃ ||